

EEMSHAVEN WEER IN BEELD VOOR KERNCENTRALE

Melle Wachtmeester

Rond Prinsjesdag wil het kabinet een positief standpunt over de uitbreiding van het aantal kerncentrales in Nederland publiceren. Daarbij wordt gedacht aan de bouw van vier nieuwe centrales met elk een vermogen van duizend megawatt. De eerste centrale zou in 1995 moeten draaien en om dat tijdschema te halen zal het parlement al het volgend jaar een besluit moeten nemen. In het jaar 2000 zal 46 procent van de elektriciteit in kerncentrales worden opgewekt. Eén en ander staat in een vertrouwelijk ontwerp-regeringsstandpunt van de hand van vice-premier Gijs van Aardenne. In dat vertrouwelijke stuk, dat eind mei uitlekte, worden zes mogelijke vestigingsplaatsen voor nieuwe kerncentrales genoemd. Naast Borssele en Bath Hoedekenskerke zijn dat ook nog vier lokaties rond het IJsselmeer. Aan dit zestal wordt, aldus Van Aardenne, mogelijk de Eemshaven toegevoegd. Minister Winsemius van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer heeft premier Lubbers inmiddels laten weten in beginsel kernenergie niet af te wijzen.

Dat is de stand van zaken, zoals die uit verschillende publikaties eind mei naar voren komt, maar wat daaraan vooraf ging, is minstens even interessant. Koud was de Brede Maatschappelijke Diskussie (BMD) over het energiebeleid onder leiding van jonkheer mr. De Brauw achter de rug (een discussie die niet in het voordeel van kernenergie uitviel) of het wetenschappelijk bureau van het CDA publiceerde een energienota, waarin een optie voor atoomstroom nadrukkelijk werd gehandhaafd. Kort daarna herinnerde het CDA-Tweede Kamerlid Lansink met die nota in de hand eraan, dat de Kamer ooit een motie had aangenomen, waarin werd gesteld, dat tijdens de Brede Maatschappelijke Diskussie onderzoek naar de opslagmogelijkheden van kern-

afval in zoutkoepels moest worden opgeschort. Lansink redeneerde: "De BMD is voorbij; om goede beslissingen te kunnen nemen, wordt het nou wel tijd om te kijken of opslag in die zoutkoepels wel of niet kan." Een ander argument van zijn kant, kennelijk bedoeld om milieuliefhebbers te beïnvloeden: "kerncentrales dragen bij in de strijd tegen zure regen."

In diezelfde tijd was CDA-fraktievoorzitter Bert de Vries op werkbezoek in het Noorden. Van zijn regionale politieke vrienden kreeg hij duidelijk te verstaan, dat hij op heftig verzet, ook uit eigen kring, mocht rekenen, zo gauw er maar een proefboor in de buurt van een zoutkoepel zou komen. De Vries, die z'n handen al vol had aan de atoom-pacifisten in

zijn fractie, wilde er geen nieuw opiniegevoelig twistpunt bij. Hij haastte zich dan ook te verklaren, dat in zijn ogen "kernenergie een omstreden zaak is en dat zeker gedurende de lopende kabinetsperiode de noordelijke zoutkoepels onberoerd zouden worden gelaten".

Kort daarna volgde een spreekverbod voor de energiespecialisten Lansink en Van der Linden. Weliswaar hield Lansink een tijdje z'n mond, maar aan de invloed van De Vries op zijn eigen fractie mag worden getwijfeld, want al snel hervatte Lansink zijn atoomlobby, kennelijk in de wetenschap, dat hij in

wie grönnegers loaten ons
gain oor aannaaien!

't verstand
is ons toch nait
ien kloeten lopen.

premier Lubbers en de betrokken ministers Van Aardenne en Winsemius sterke medestanders zou vinden, ook al had Van Aardenne op 3 mei nog in de Kamer gezegd, dat er geen sprake was van concrete plannen voor nieuwe kerncentrales.

Ondertussen hadden de beleidsambtenaren van de Rijks Planologische Dienst (RPD) ook niet stil gezeten. Zij gingen onderzoeken waar eventueel nieuwe kerncentrales gevestigd zouden kunnen worden. In hun scenario gingen zij uit van drie kerncentrales van elk 1000 megawatt. Toen de resultaten van hun onderzoek uitlekten, werd hun rapport afgedaan als *"een persoonlijke notitie van enkele beleidsambtenaren"* en op kamervragen antwoordde minister Winsemius niets van de nota te weten, terwijl uit de stukken duidelijk blijkt, dat het onderzoek diende als planologische handreiking voor diezelfde Winsemius, te gebruiken tijdens het kabinetsberaad over het energiescenario.

Eemshaven, geen toeval

Het vergt een behoorlijke portie naïviteit om te veronderstellen, dat de beleidsambtenaren toevallig en op eigen initiatief hun onderzoek hebben verricht. Dat is met wat nadien bekend is geworden op geen enkele wijze te rijmen, tenzij het inderdaad zo is, dat dit land volledig door ambtenaren wordt bestuurd. Het rapport van de RPD-ambtenaren moet daarom serieus worden genomen, zeker daar waar het de Eemshaven betreft. Het kan geen toeval zijn, dat Van Aardenne de Eemshaven ook als mogelijk alternatief heeft genoemd.

Wat zegt de RPD over die Eemshaven? Omdat de aanlanding van vloeibaar aardgas in de Eemshaven van de baan is, *"is aangehouden, dat de Eemshaven in principe een geschikte lokatie is en zelfs mogelijk als voorkeurplaats kan worden aangemerkt"*. Het enige voorbehoud dat de RPD-medewerkers maken, is het gevolg van een mogelijk ongeluk voor de Waddenzee. Overigens skoor-

de de Eemshaven aan het eind van de zeventiger jaren al hoog als mogelijke vestigingsplaats voor een kerncentrale, maar in het derde deel van de Energienota van minister Van Aardenne, die in de loop van 1980 verscheen, kwam de Eemshaven niet meer voor, juist vanwege de beloofde LNG-aanlanding. Wat zijn de planologische gevolgen als de Eemshaven opnieuw in beeld is voor de vestiging van een kerncentrale? Het RPD-rapport is daar duidelijk over. Er moet een *"waarborgingsbeleid"* worden gevoerd en dat houdt in, dat er geen ontwikkelingen op gang mogen worden gebracht die een toekomstige (kernenergie-)bestemming in de weg kunnen staan. Omdat in geval van een ongeluk met een kerncentrale mensen binnen een straal van 5 kilometer — hieruit spreekt enig optimisme omtrent de omvang van een ongeluk — moeten worden geëvacueerd, moet het beleid *"dus worden gericht op handhaving van gunstige lage bevolkingsdichtheden in dat gebied en op het voorkomen van vestiging van voorzieningen, die leiden tot de aanwezigheid van grote aantallen moeilijk te verplaatsen mensen (ziekenhuizen, scholen, grote bejaardencomplexen en centra van massa-recreatie)"*.

Uitzonderingen mogen van de beleidsmakers van de RPD worden gemaakt *"indien wenselijk geachte economische ontwikkelingen zwaarder dienen te wegen, dan het belang van een geringe bevolkingsdichtheid"*.

Kort samengevat betekent dat een rem op welke ontwikkeling van de Eemshaven dan ook, die een eventuele kerncentrale in de weg kan staan. Interessant is ook nog om te kijken wat de RPD over andere vestigingsplaatsen zegt. Van de IJsselmeerlokaties wordt gezegd, dat bij een ongeval ernstige schade kan worden toegebracht aan de drinkwatervoorziening, de waterhuishouding, de recreatie en de visserij. Bij de lokatie Borssele worden als bezwaren aangevoerd de aanwezigheid van grote bevolkingscentra, de aanwezigheid van chemische industrie

("explosie- en toxisch gevaarlijk") en het vervoer van LPG over de Oosterschelde. Als *"saillant kenmerk"* wordt voor Borssele opgemerkt, dat in geval van evacuatie *"de mensen zich eerst naar de kerncentrale toe dienen te begeven, alvorens zich echt uit de vloten te kunnen maken"*.

Arbeidsplaatsen

Gezien de gestagneerde ontwikkeling van de Eemshaven, gezien de bezwaren ten opzichte van andere lokaties, is het noordelijke trekpaard nadrukkelijk in beeld als vestigingsplaats. Ook al omdat Van Aardenne de voordelen voor de werkgelegenheid van zo'n centrale sterk naar voren haalt. Een kerncentrale zal volgens de minister tijdens de bouw goed zijn voor 27.500 arbeidsplaatsen. Een kolen-centrale daarentegen levert in de bouwfase maar 11.500 arbeidsplaatsen op.

De noordelijke atoom-alarmgroepen hebben inmiddels door de verbranding van een nagebouwde boortoren, duidelijk gemaakt, dat er van die kant op hevig verzet mag worden gerekend, waarbij sabotage-acties niet zijn uitgesloten.

Of het zover zal komen is de vraag, omdat tot dusver van nog geen enkel kabinetsvoornemen ten aanzien van de Eemshaven veel is terechtgekomen.